

Diabetes mellitus en de geriatrische patiënt

Dr. V. Mertens

1^e diabetesdag

zaterdag 19 april 2008

Definitie geriatrische patiënt

Zwakke, kwetsbare patiënten

Leeftijdsgebonden functionele achteruitgang

Meerdere geneesmiddelen

Belangrijke andere aandoeningen

Hogere nood sociale omkadering

**Verhoogde gevoeligheid voor hypoglycemie met
verminderd aanvoelen**

titel

ondertitel

datum

Kenmerken van de oudere diabetes patiënt

50% van de diabetici zijn ouder dan 65 j

Toegenomen mortaliteit vergeleken met niet -diabetici

**Verbeterde glycemie controle doet het aantal
ziektenaandoeningen afnemen**

Diabetes versnelt het verouderingsproces (+ 10 j)

Het hemoglobine A1c is licht verhoogd bij ouderen

Vaak late diagnose door atypische of asympt.presentatie

titel

ondertitel

datum

Hyperglycemie

Presentatie:

- > Verwardheid, misselijkheid, braken, veelvuldig urineren en uitgesproken dorstgevoel

Probleem:

- > Atypische klinische presentatie met daardoor late diagnose
- > Geen compensatie mechanisme bij ouderen gezien afwezig dorstgevoel waardoor uitdrogingsverschijnselen, electrolietenstoornissen en lage bloeddruk
- > Bij de ouderen is er minder risico op coma gezien de leeftijdgebonden atrofie in de hersenen

titel

ondertitel

datum

Gevolgen van hyperglycemie

Trombosen

Verslikingsgevaar bij verminderd bewustzijn

Hyperglycemische keto-acidose

Hyperosmolaire, niet ketoacidose coma

Stress, overbelasting van de zorgverstrekker

titel

ondertitel

datum

Behandeling

Doelstelling bij de ouderen:

- > Vermijden metabole ontregeling: hyperglycemie en hypoglycemie
- > Oppuntstelling van andere aandoeningen voornamelijk ischemisch hartlijden

Problemen:

- > Gebrek aan op bewijzen gebaseerde geneeskunde door het niet aanwezig zijn van oudere diabetes patiënten in wetenschappelijke studies

titel

ondertitel

datum

Behandeling

Zeer bemoeilijkt **bij ouderen door verschillende oorzaken**

- > Weinig dorstsensatie
- > Verminderde inspanningstolerantie
- > Toegenomen vet thv de inwendige organen
- > Verminderd gezichtsvermogen
- > Gewrichtsklachten
- > Geheugenproblemen
- > Depressie
- > Sociale problemen

titel

ondertitel

datum

Glucotoxiciteit

Hyperglycemie **is verantwoordelijk** voor enkele belastende symptomen bij ouderen

- > Osmotische diurese (nachtelijk frequent wateren, uitdrogingsverschijnselen, duizeligheid op basis van plotse bruuske bloeddrukdaling, incontinentie, verlies aan mineralen: zink en magnesium)
- > Geheugenproblemen
- > Toegenomen infecties (tuberculosis)
- > Toegenomen pijngewaarwording
- > Minder goed werken van sulfonylureas

titel

ondertitel

datum

Hyperglycemisch coma

Overlijdensrisico van ketoacidosis is 22% tov 2 % bij jongere

Ouderen hebben meer insuline nodig om glycemie te stabiliseren

Ouderen verblijven gemiddeld 6 dagen langer in het hospitaal

Komt vaak voor bij rust en verzorgingspatiënten

De uitlokkende factor is meestal infectie

Belangrijk bij hyperglycemisch coma is het voorkomen van doorligwonden en diep veneuze trombose

titel

ondertitel

datum

Hypoglycemie

Vaak reden voor onderbehandeling door artsen

Komt voor in 1,2% voor sulfonylureas en 2,7% voor insuline

Risicofactoren:

- > minder dan 30 dagen gehospitaliseerd (4,5%)
- > gevorderde leeftijd
- > meerdere geneesmiddelen (meer dan 5)
- > negroïde ras

titel

ondertitel

datum

Hypoglycemie

Presentatie:

- > Hartkloppingen, beven, zweten, angst, verwardheid, concentratiestoornissen, verminderd bewustzijn, coma, draaiduizeligheid, zwaktegevoel, evenwichtsstoornissen, spraakstoornissen

titel

ondertitel

datum

Problemen bij hypoglycemie

Verminderde beweeglijkheid en mentale alertheid bij de oudere patiënt waardoor trage reactie ter correctie hypoglycemie

Verminderde sterkte van de symptomen waardoor atypische klachten

Verminderde gewaarwording van autonome symptomen

Gebrekkig ziekte inzicht of educatie bij de oudere patiënt door geheugenproblemen of onvoldoende aandacht bij educatie van type 2 diabetes

Gezien ook andere aandoeningen aanwezig zijn foutieve interpretatie van de alarmsymptomen voornamelijk neurologische klachten bv evenwichtsstoornissen, ijlhoofdigheid, concentratiestoornissen

titel

ondertitel

datum

Risicofactoren op hypoglycemie

Vasten, nuchter blijven bij onderzoeken / heelkundige ingreep, onvoldoende toegang tot voeding (door geheugenproblemen of problemen op gebied van bewegelijkheid)

Verminderde nier of leverwerking waardoor gewijzigde werking van geneesmiddelen

Alcohol

Langwerkende sulfonylurea, verkeerde medikatie inname of insuline toediening, medicamenteuze interacties

Verhoogde lichaamsbeweging, gewichtsverlies

Recente hospitalisatie met correcte medikatie inname, strictere metabole en dieetregeling

titel

ondertitel

datum

Gevolgen van hypoglycemie

Val met verhoogd risico op fracturen gezien aanwezigheid van botontkalking, kans op brandwonden, onderkoeling

Angst waardoor vaak verminderde zelfredzaamheid en afzondering

Hemodynamische gevolgen: hartritmestoornissen

Hersentrombose, hartinfarct

Coma

Risico op overlijden meer uitgesproken bij insuline geïnduceerde hypoglycemie dan bij sulfonylurea geïnduceerde

titel

ondertitel

datum

Behandeling hypoglycemie

Voorkomen:

- > juiste keuze behandeling, opvolgen, educatie (herkennen symptomen, snelle tussenkomst)

Behandeling:

- > toedienen suikers

titel

ondertitel

datum

Secundaire gevolgen

Glycemiecontrole bij diabetici ouder dan 60 j doet aantasting van het netvlies sterk dalen

HbA1c minder dan 7% geeft geen progressie van netvlies aantasting

Elke daling van het hemoglobine A1c van 1% in type 2 geeft een uitgesproken daling van secundaire gevolgen

titel

ondertitel

datum

Aantasting van de grote bloedvaten

Presentatie:

- > Tijdelijke verlamningsverschijnselen (TIA), hersentrombose, aantasting van de kransslagaders, diabetische hartspieraantasting, hoge bloeddruk, vaatlijden van de voeten en benen

Problemen:

- > Vaak ook andere risicofactoren voor cardiovasculaire aandoeningen die moeten gescreend worden
- > Aantasting van de kransslagaders is vaak asymptomatisch
- > Vaak verkeerde interpretatie atypische klachten: kortademigheid, hartkloppingen, vermoeidheid, verminderde inspanningsmogelijkheden
- > Door claudicati klachten/ amputatie verminderde beweeglijkheid en verminderde zelfredzaamheid
- > Ernstige hersentrombose met invaliditeit tot gevolg

titel

ondertitel

datum

Diabetes voet

Wijze van ontstaan:

- > Aantasting van de bezenuwing, aantasting van de bloedvaten en gewrichtsstijfheid geven een groter risico op drukwonden

Risicofactoren:

- > Gezichtsproblemen waardoor moeilijke zelfcontrole
- > Verminderde beweeglijkheid waardoor zittende levensstijl alsook moeilijke zelfcontrole van de voeten

Leeftijd:

- > om bovenvermelde redenen duidelijk meer voorkomen bij 60+

titel

ondertitel

datum

Therapie diabetes voet

Screening via voetkliniek

**Preventie via aangepast schoeisel, voetzorg door
podoloog**

Betrekken familie/ zorgverstreker

titel

ondertitel

datum

Depressie

Komt meer voor bij diabetici

Vaak reden van opname en overlijden

Insuline/orale sulfonylureas houden zelfmoord risico in

**Zorgverstrekkers en familie moeten steeds bedacht zijn
op depressie (GDS)**

titel

ondertitel

datum

Dieet

Grote veranderingen in dieet na 70 j geeft vaak eiwitmalnutritie

Geen bewijzen voor het nut van een diabetes dieet in rust en verzorgingstehuis.

titel

ondertitel

datum

EINDE

**Dank U voor Uw
aandacht**

titel

ondertitel

datum